

„КУЛТУРНИ РАТ КОЈИ ЈЕ ИЗМАКАО КОНТРОЛИ” – АУТОРИ ЧИЈЕ СУ КЊИГЕ ЗАБРАЊЕНЕ У АМЕРИЧКИМ ШКОЛАМА

Америчко удружење библиотека (ALA) саопштило је да се примећује тенденција масовног избацивања књига појединих аутора из библиотека у САД, до сада незабележених размера. Само у периоду од 1. септембра до 30. новембра 2021, пријављено је преко 330 случајева, што је дупло више него током читаве 2020. По мишљењу председнице америчког ПЕН-а Сузан Носел, ситуација је све гора. „Некада смо за годину дана добијали информације о неколико таквих случајева, а сада се то дешава сваке недеље. Предлагали смо законе којима би се школским одборима одузело право да самовољно искључују поједине наслове и ауторе.”

Што се тиче структуре избачених дела, у саопштењу америчких библиотека анализира се да су „најчешћа мета гласови расно, класно или родно маргинализованих писаца...” Поред афроамеричких, хиспаноамеричких и геј аутора, на удару се нашла и Маргарет Атвуд, са дистопијским романом *Слушкињина ѝрича* који је забрањен у појединим школским библиотекама у Тексасу због „сексуално експлицитног садржаја и вређања хришћанства” (ауторка описује долазак на власт у САД екстремистичке секте и потонуће једног друштва крупним корацима уназад).

Цензура у библиотекама најчешће се бележи у доминантно републиканским државама. Но, конзервативни критичари не пропуштају да истакну како и левица има своје фаворите за цензурирање. Класицима попут *Хаклберија Фина* или *Убийи и њици руџалици* Харпер Ли у либералним круговима неретко се спочитавају расистички садржај и расни стереотипи. Сузан Носел примећује да је левица склона да дела из претходних епоха мери савременим аршинима, не узимајући у обзир друштвени контекст у којем је употреба појединих (за неке, увредљивих) термина била прихватљивија него данас. Но, за слободу говора су, према њој, опасније

забране у конзервативним срединама јер се оне чешће претакају у легислативу и озакоњују. Пример за то је прошлогодишња забрана критичке расне теорије на универзитетима у девет америчких држава (Ајдахо, Оклахома, Тенеси, Тексас, Ајова, Аризона, Северна Дакота, Јужна Каролина и Њу Хемпшир).

С друге стране Атлантика, у Великој Британији у последњих пола века није било званичне забране, што се тумачи слабијим утицајем фундаменталистичких црквених кругова. Ипак, овде је цензура незванична и многе књиге престају да се штампају када буду проглашене за политички некоректне. Пример тога је дечји писац Инид Блајтон, оптужен за расизам у циклусу прича о дечаку Нодију. Ваљало би се овом приликом сетити и речи Оскара Вајлда, да су „књиге које свет назива неморалним оне које приказују његову властиту срамоту”.

СТО ГОДИНА ОД РОЂЕЊА ЦЕКА КЕРУАКА

У сећању савремене поп културе, амерички писац Цек Керуак (1922–1969) је на вечитом путу, у метеорском прелету бескрајем аутопутева и пруга послератне Америке. То је миље култног романа *На њују*, ремек-дела путописне прозе настањеног ексцентрицима, „који су луди да живе, луди да причају, луди да би били спасени, луди од жудње према свему у исто време [...] који никада не зевају, нити кажу нешто банално, него горе, горе, горе, као чувене жуте ракете за ватромет”.

Но, у години изласка романа (1957), прошло је било већ десет година од описиваних путовања. Керуак је у међувремену постао другачији писац. Под утицајем песника Герија Снајдера, проналази усхићења „изван пута”, са готово религиозним осећајем за природу, вребајући по густим шумама и „трагајући за гласовима дивљине, за естазом међу звездама”.

Сто година од рођења, звезда једног од оснивача битничког покрета још блиставије сија. У месту рођења, у Лоуелу, у Масачусетсу, почевши од марта месеца, по први пут се у јавности показује оригинални рукопис романа *На њују*, откуцан на табулир папиру са перфорираним ивицама, за као и све његове фотографије које је снимлио његов пријатељ, песник Ален Гинзберг. Рукопис је настајао током френетичне три недеље, а по речима Цима Сампаса, пишечевог рођака и председника Задужбине Цека Керуака, аутор је користио непрекидни табулир папир баш стога да не би

морао да стално убацује нови лист у писаћу машину и тако прекида свој ток свести.

Подједнако обожаван и оспораван, како због контрадикторног живота, тако и због спонтаног прозног стила романа без заплета, којима одјекује ритам би-бап цеза. Иако сматран иконом хипи покрета и контракултуре, подржавао је рат у Вијетнаму. Када су га пред крај живота посетили писци Нил Касиди и Кен Кизи у друштву хипика, истакао је америчку заставу на кућу.

РЕШЕНА МИСТЕРИЈА НЕСТАЛИХ РУКОПИСА

Амерички Федерални истражни биро је почетком године саопштио да је у Њујорку ухапшен човек за кога се сумња да је протеклих пет година крао необјављене рукописе од аутора. Ради се о Филипу Бернардинију, италијанском држављанину који је некада радио за британског издавача *Самон и Шусџер*. Оптужен је за крађу идентитета и технолошки криминал (*wire fraud*), за шта у САД може да се добије казна до двадесет година затвора. У оптужници још стоји да је Бернардини регистровао преко 160 лажних интернет домена под туђим именима.

О неовлашћеном присвајању рукописа јавност је први пут обавештена почетком децембра 2020. Издавачки сајт *Publisher's Marketplace* најавио је да издавач *Луил Браун* планира да објави роман неафирмисаног младог аутора Џејмса Ханахама. Два дана касније, писац добија мејл са налога уредника да му пошаље најновију верзију књиге. Аутор му шаље одговор заједно са новом верзијом рукописа, али му се уредник убрзо јавља са објашњењем да му није он послао мејл. Био је то класичан пример *phishinga* – присвајање туђег налога електронске поште и слање порука с њега. Убрзо је обелодањено да су мета крађе били и нелекторисани рукописи познатијих аутора, попут Маргарет Атвуд и Салмана Руждија, те да је крађа рукописа – која се одвијала годинама уназад – попримила масовне размере у време Француског сајма књига 2020, који се због пандемијских околности одржао у виртуелном простору.

Још увек се ништа не зна о могућој мотивацији за ово кривично дело, будући да ауторима после крађе рукописа нису стизали никакви захтеви за њихов откуп или друге уцене, нити је иједан од њих освањено на интернету, што би представљало кршење ауторских права.

Приредио
Предраг ШАПОЊА